

PISANKI WIELKANOCNE

Zwyczaj dekorowania jajek - antyczny symbol życia i odrodzenia - był już znany w starożytności. Najstarsze odkryte przykłady mają ponad 5000 lat. Zwyczaj był popularny między innymi w starożytnym Egipcie, Persji, Rzymie i Chinach oraz we wszystkich kulturach słowiańskich.

Na ziemiach polskich najstarsze zdobione jaja pochodzą z X wieku. Odkryto je w wielu stanowiskach archeologicznych, na przykład w Gieczu w Wielkopolsce. Najciekawsze jest odkrycie w Ostrówku koło Opola. Archeolodzy odkryli tam zachowane resztki kolorowych skorupki jaj oraz naturalnej wielkości rzeźby jaj, wykonane z wapienia lub gliny, zdobione metodą *batikową* za pomocą wosku.

Tradycja zdobienia jaj była obecna na ziemiach polskich przez wieki.

Dzielenie się i obdarowywanie pisankami bliskich i przyjaciół było traktowane jako **symboliczne życzenia zdrowia i obfitości.**

Rytuał "pisania" na jajach był wykonywany w czasie postu przed Wielkanocą według ściśle określonych reguł. W wielu regionach Polski był to zwyczaj zarezerwowany dla kobiet (gdyby jakiś mężczyzna wszedł do pokoju przez przypadek, zostałby wypędzony i wykonano rytuał "oczyszczenia" pokoju solą). Pisanki można było przygotować już 3-4 tygodnie przed Wielkanocą na *wydmuszkach*, ale nie później niż w Wielki Piątek. **Motywy malowane na pisankach mają głębokie znaczenie symboliczne, związane z odrodzeniem, płodnością, pięknem, ochroną i symboliką słońca (witalnością).**

Pisanki wkładane są do specjalnych koszy wielkanocnych zwanych święconkami wraz z innymi symbolicznymi produktami spożywczymi (chleb, sól, wędlina, ser, chrzan, ciasto) i błogosławione w Wielką Sobotę w kościołach.

Pisanki **spożywane są w niedzielę wielkanocną** podczas głównego śniadania wielkanocnego. Są one dzielone na małe porcje dla wszystkich osób obecnych przy stole wielkanocnym na znak dzielenia się radością w znaczeniu symbolicznym i dosłownym.

KRASZANKI

Nazwa pochodzi od czasownika "*krasić*" (farbować, upiększać).

Jaja są w jednolitym kolorze i są zwykle barwione przy użyciu naturalnych barwników lub pigmentów spożywczych, bez żadnych ozdób. Takie proste jajka były szczególnie popularne w regionie Pomorza.

W wielu regionach Polski przygotowuje się kraszanki poprzez gotowanie jaj w wywarze ze skórek cebuli, co daje gamę czerwono-brązowych odcieni.

PISANKI

Nazwa pochodzi od czasownika "*pisać*" (pisać, rysować). Pisanki powstają poprzez rysowanie na jajkach wzoru za pomocą roztopionego wosku, a następnie zanurzania ich w farbach.

Ta metoda znana jest jako *batik* (metoda barwienia tekstyliów). Do nakładania wosku na jaja stosowano różne narzędzia, takie jak szpilki, igły, scyzoryki (koziki), różne rodzaje szydełek lub proste słomki i kawałki drewna.

Różne regiony Polski miały swój własny styl dekoracji, ale niezależnie od stylizacji ornamentów, ta technika była najbardziej rozpowszechniona i dlatego, jak wspomniano powyżej, z czasem słowo "pisanki" stało się powszechne jako odniesienie do wszystkich rodzajów zdobionych pisanki w ogóle. Ta metoda jest również popularna w innych krajach Europy Środkowej i Wschodniej (Czechy, Słowacja, Ukraina, Białoruś, Litwa, Rosja, Rumunia, Węgry itd.).

DRAPANKI

Nazwa pochodzi od czasownika "*drapać*" (do zera).

Ozdoby te są tworzone za pomocą ostrego narzędzia: jaja są barwione jak *kraszanki*, a następnie na kolorowej powierzchni wydrapuje się delikatnie wzór, odsłaniając biały kolor skorupki jajka.

Drapanki mogą mieć bardzo misterne, koronkowe wzory, w zależności od używanego narzędzia do drapania.

Metoda ta jest również znana w całej Polsce, a najstynniejsze przykłady pochodzą z regionu Śląska.

W niektórych rejonach Polski drapanki nazywane są *kroszonkami* (na Śląsku) lub *skrobankami*.

MALOWANKI

Malowanki powstają poprzez nakładanie farb na naturalnych (niebarwionych) skorupkach jaj. Jest to kontynuacja starszej tradycji malowania jajek za pomocą kolorowego wosku.

Wzory mogą być bardzo różnorodne, począwszy od bardzo tradycyjnych geometrycznych, kwiatowych do niemal realistycznych obrazów.

Czasami *malowanki* są wytwarzane na naturalnej wielkości ceramicznych formach lub drewnianych elementach z rzeźbami - takie "jaja" mogą przetrwać latami, a nawet wiekami (jak te odkopane podczas wykopalisk archeologicznych).

NALEPIANKI

Metoda ta jest szczególnie popularna w Łowiczu, niektórych częściach Krakowa i innych regionach, w których powszechną tradycją są *wycinanki*.

Metodę tę można porównać do decoupage, ale autentyczne nalepianki powinny być wykonane z wielu warstw dokładnie wyciętych kawałków papieru przyklejonych jeden na drugim, pozostawiając naturalny kolor skorupki jaj w szczelinach

między głównymi częściami. W dawnych czasach używano naturalnych materiałów, takich jak cienkie kawałki słomy lub suszonych liści, ziół i płatków kwiatów. Dawna tradycja dekorowania jajek słomą jest nadal bardzo popularna na przykład na Słowacji lub w Czechach.

OKLEJANKI

Jest to bardzo stara metoda całkowitego pokrywania jaj (w przeciwieństwie do *nalepianek*) przy użyciu różnych raczej grubszych materiałów. W dawnych czasach używano suszonych ziół, kwiatów, różnego rodzaju sitowia, słomy lub części materiału.

W dzisiejszych czasach do tego rodzaju dekoracji często stosuje się papier błyszczący, tkaniny, nici, wełnę, paciorki lub papier do blottingu / *crêpe* - nieskończone możliwości ograniczone są jedynie wyobraźnią twórców. W rejonach Kurpiów i Opola starą tradycją było stosowanie sitowia (ich białe łodygi) z kolorową wełną.

DZIERGANKI

Współczesna technika zdobienia. Są to jajka pokryte ciasnymi dzianinowymi "torebkami", czasami z elementami takimi jak koronki lub kokardki. W dzisiejszych czasach dzianinowe formy często są owinięte wokół szklanych lub plastikowych form, co daje efekt transparentności i służą w domu jako dekoracje.

AŻURKI

Jest to nowoczesna technika tworzenia perforowanych jajek, wykonanych z *wydmuszek*. Mogą mieć naturalny kolor jajek lub pokryte białymi farbami akrylowymi. Metoda ta powstała

w Czechach lub Niemczech i szybko stała się bardzo popularna również w Polsce. Wymaga stabilnych ręcznych i bardzo precyzyjnych narzędzi (cienkie wiertła), które mogą poradzić sobie z delikatnymi skorupkami jaja bez ich łamania.

Jedną z artystek, które wykonują ażurowe pisanki jest tarnowianka – Pani Dorota Pacanowska.

Możesz odwiedzić jej stronę : <http://www.tojajo.pl/>

Źródło: <https://lamusdworski.wordpress.com>

Zebrała: Monika Horecka

